

Suzuki, Flextronics és a többiek... avagy merre megy a külföldi tőke?

Szanyi Miklós

A külföldi gyártók jönnek-mennek. A magyar közvélemény lassan kénytelen lesz hozzászokni ahhoz, hogy multinacionális cégek esetenként csak hónapokat töltenek el egy-egy telephelyen.

Noha ez a megállapítás erős túlzás, az mindenestre tény, hogy léteznek olyan tevékenységek, amelyek a nemzetközi versenyképességet befolyásoló változásokat rugalmasan követni tudják. Ilyen változások történhetnek a relatív bérköltségekben, a valutaárfolyamokban, egyes hatósági előírásokban. A forint tartós felértékelődése hasznos az infláció szinten tartása vagy csökkentése szempontjából, de rontja az export versenyképességét. Ugyanígy az emelkedő bérköltségek rontják a versenypozíciókat a munkaigényes tevékenységek területén. Mivel a nemzetközi telephelykínálat széles, alternatív termelési lehetőségek igénybe vételére mindig van lehetőség. Munkaigényes, exportorientált tevékenységeket űző vállalkozások – magyarok és külföldi tulajdonúak is -megfontolják a telephelyváltás mellett és ellen szóló érveket egyaránt.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a környezeti feltételek minden rezdülését azonnali helyváltoztatással követik a multik. A Flextronics egyik üzeme pár hónapos működés után áttelepült Magyarországról Kínába, ami valószínűleg

korábbi döntési hibák vagy a beruházási stratégia gyökeres átalakítása miatt következett be, és nem a versenyképességi viszonyok kevesebb, mint egy év alatt végbement változásai miatt. Bármily mobil is egyik-másik tevékenység nemzetközi telepítése, ilyen rövid idő alatt nem valószínű, hogy a telepítéssel járó jelentős egyszeri beruházási költségeket sikerült volna ki-termelni. Ezeket a nagy indítási költségeket egy év alatt az adókedvezmények és az egyéb juttatások együttesen sem képesek kompenzálni. A telephely-változtatás tehát nem öncél. Legalább középtávon a beruházásoknak stabilaknak kell lenniük, különben ráfizetéssel járnak.

Ahogy szaporodik és erősödik a Magyarországot a globális gazdasághoz kötő nemzetközi kapcsolatrendszer, úgy válik egyre valószínűbbé, hogy egyik-másik beruházási döntést akár rövid időn belül is felülvizsgálják. A globalizáció folyamata számottevő bizonytalansággal és a rugalmas reagálás követelményének előtérbe kerülésével jár együtt. A globalizáció a nemzetközi, nemzetek feletti üzleti vállalkozási formák állandó fejlődését, változását eredményezi. A nemzetközi gazdasági erőter is állandó, gyors módosulásokon megy keresztül, amit egyes országokban és térségekben időnként nagy válságok, másutt és máskor rendkívül

gyors gazdasági fejlődés jelez. A multinacionális vállalatoknak mind a kétféle változást figyelembe véve kell dönteniük beruházási stratégiájukról.

Az már régen ismert tény, hogy a beruházási döntések háttérében meghúzódó legfontosabb szempontok iparágaktól, piacoktól, sőt, részben még vállalatoktól függően is mások lehetnek. A piaci részesedés növelése, a költségcsökkentés, a szabad kapacitások megszerzése, a versenytársak vagy megrendelők követése, a kedvezmények és támogatások elnyerése egyformán szóba jöhetnek, sőt egymással kombinálhatóak is. Ezek a megfontolások jelentősen befolyásolják egy-egy beruházás stabilitását. A beruházások stabilitása nagy mértékben függ az adott ágazat és piac paramétereitől, a beruházás volumenétől, tőkeigényétől. Ezeket a tényezőket kell szembeállítani a beruházással nyerhető előnyökkel, megtakarításokkal. Ebben az összefüggésben minden érdekelt félnek a megalapozott, hosszú távon működő beruházási koncepció megvalósítása az érdeke. Ha ezen a szinten a döntés helyes volt, akkor rövid távú versenyképességi változások nem okozhatják a döntés felülvizsgálatát. A hosszú távú számítások általában helyesek, illetve akármilyen gyorsan változnak is a globális piaci feltételek, a gyakori telephely-változtatás nem kifizetődő. Erre mutat a legtöbb multinacionális társaság magyarországi gyakorlata is, a beruházások bővítése, a profit visszaforgatása. Ennek egyik újabb példája a Suzuki által bejelentett új beruházás. A Suzuki „ragaszkodása” a magyar telephelyhez annál inkább aláhúzza a hosszú távú stratégia jelentőségét, mivel a 90-es évek első kétharmada egyáltalán nem sikerült olyan jól és a terveknek megfelelően, mint azt elképzelték. A hosszú távú elképzelés, benne az EU csatlakozással, ugyanakkor továbbra is reális.

Bármennyire is elégedettek a külföldi beruházók magyar telephelyeik teljesítményével, döntéseiket a globális hálózat szempontjai határozzák meg. Kapacitásaikat ennek megfelelően alakítják ki és fejlesztik Magyarországon is. Öröndetes tény, hogy a külföldi cégek egyre diverzifikáltabb, sokrétűbb tevékenységet folytatnak. Működésük nem csak volumenben növekszik, de emelkedik a nálunk megtermelt hozzáadott érték szintje is. Ezeknek a fejlesztéseknek ugyanakkor Magyarország csak a lehetőségét tudja kínálni, a tényleges döntésekben a külső feltételek alakulása és a multinacionális vállalatok vezetési és szervezési sajátosságai bírnak meghatározó jelentőséggel. Ezért a beruházásoknak határai, korlátai vannak. A Magyarországon megtermelt profit jelentős részét adott esetben más országokban, esetleg nem is termelő beruházások céljaira használják fel a tulajdonosok. Ehhez ugyanúgy hozzá kell szoknunk, mint ahhoz, hogy a beruházások stabilitása „nem a régi” már.

Egyébként magyar tulajdonú cégek gyakorlatában is találhatunk példákat a tevékenység kitelepítésre, a profit külföldi beruházására. Ez is azt mutatja, hogy a globalizáció logikája nem függ nemzetiségi hovatartozástól.

* * * * *